

De bijbelse kernwoord volheid

I. HET OUDE TESTAMENT

Onderstaande gegevens zijn verzameld uit Gesenius' Hebr. und Aram. Handwörterbuch; 16^e Aufl. 1915 en Abr. Trommius, Nederlandse Concordantie (6^e herz.dr.). Zie onder I.A.a.

מלא* (Barth § 88^e. 129^e) *estr.* מלא, מלוא u. Ez 41 8 מלו, m. — 1. das was erfüllt, *Gottes Herrlichkeit* מלא ה' ה' מלא erfüllt d. Erde Jes 6 3; ה' מלא d. Land u. was es erfüllt Jer 8 16. 472. Ez 19 7. 30 12, vgl. 12 19. 32 15, d. Erde u. ihre Fülle Dt 33 16. Jes 34 1. Mi 1 2. Ps 24 1. 50 12. 89 12, d. Meer u. seine Fülle Jes 42 11. Ps 96 11. 98 7. 1Ch 16 32, die Stadt u. ihre F. Am 6 8. מ' רחב ארצו מ' füllt dein Land n. seiner ganzen Breite Jes 8 8. M. versch. *genn.* u. ö. m. d. *acc.* des Stoffes (Lv 2 2. 5 12 m. מן) מלא מ' eine Hand voll Lv 16 12; du, Ex 9 8. Koh 4 6, מ' קמחו מ' Lv 2 2. 5 12, מ' כף, 1 K 17 12. Koh 4 6, מ' העמר מ' Ex 16 33 (32 l.: מלאו), מ' הפל, Ri 6 33, מ' המהמה מ' Lv 16 12, מ' בגדו, 2 K 4 39, מ' ביתו ein Haus voll Nu 22 18. 24 13, מ' ההבל eine volle Schnurlänge 2 S 8 2, מ' הקנה eine volle Meßrute Ez 41 8. מ' קומתו so lang er war 1 S 28 20. — 2. (wie viell. ass. *millu*, Del. Hwb 414^a) Menge, ein Haufe Hirten Jes 31 4, eine Menge Völker Gn 48 19.†

מלאה (v. מלא) m. *suff.* מלאה, f. — die Fülle, der Überfluß (des Getreides u. Weines) Ex 22 28 (s. Dillm.). Nu 18 27. Dag. Dt 22 9 alles, was auf dem Weinberge wächst.†

I.A.a. Betekenis van de tekstgegevens

1. Dat wat vervult

- (Gods heerlijkheid is) wat de aarde vervult (Jes. 6:3)
- Het land en zijn volheid = wat het land bevat (haar volheid, haar inhoud) (Jer. 8:16; 47:2; Ezech.12:19; 19:7; 30:12; 32:15)
- De aarde en haar volheid/ al wat zij bevat (Deut. 33:16, Ps. 24:1; 50:12; 89:12; Jes. 34:1; Micha 1:2)
- De zee en/ met haar volheid (1 Kron. 16:32; Ps. 96:11; 98:7; Jes. 42:11)
- De stad (Sion) en haar volheid (= met alles erop en eraan)(Am.6:8);
- De volle breedte van uw land (Jes. 8:8);
- Een hand of handen vol (Lev. 2:2; 5:12; Ex.9:8) of een volle gomer manna (Ex.16:33), bijv. een schaal vol vurige kolen (Lev. 16:12)

of een huis vol (zilver of goud) (Num.22:18; 24:13) of een schaal vol water (Richt.6:38), een handvol; één snoer in zijn volle lengte (1 Sam. 28:20; 2 Sam.8:2); een handvol meel (1 Kon.17:12), een kleed vol (2 Kon. 4:39), een handvol rust (Pred.4:6)

2. Een menigte/ hoop (bijv. herders (Jes.31:4); volken (Gen. 48:19) .

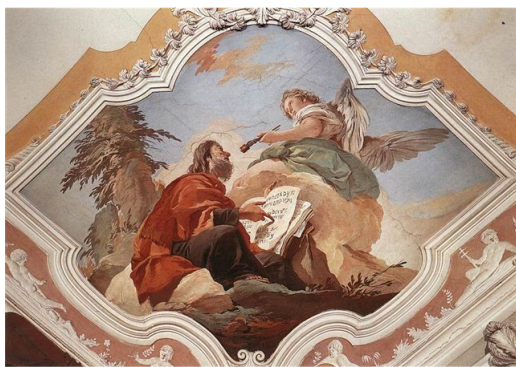
I.A.b Samenvatting + toepassing

1. Het Hebreeuwse woord *maalo*' betekent letterlijk: dat wat vervult/ inhoud , bijv. de aarde, het land, de zee, de stad, enz.. met alles erop en eraan (= de schepselen, dieren, vissen, mensen/ inwoners). De Schrift noemt dat: Gods heerlijkheid.

De aarde en wat zij bevat is van de Heere. Hij heeft ze gegrondvest.

Al d' aard' en alles wat zij geeft,
Met al wat zich beweegt en leeft,
Zijn 't wettig eigendom des Heeren (Ps. 24:1 ber.)

De aarde met alles wat zij bevat is het machtige scheppingswerk van God. Die Schepper, van Wiens majesteit de aarde vol is, heeft het voor het zeggen. Jesaja. Vgl. 1 Kor. 10:26, 28.

2. Overigens wordt het Hebreeuwse woord voor vol(heid) ook gebruikt in uitdrukkingen als: een volle hand/ handen, gomer, schaal, huis. Dan gaat het dus over de inhoud (= de volheid) van....Ook

spreekt de Bijbel over een handvol (meel, rust), een kleed vol, enz..Daarover is niet veel meer te zeggen.

3. De engelen/ serafs in het roepingsvisioen van Jesaja verheerlijken God om Zijn scheppingswerk dat vol is van Zijn ‘cabood’ (heerlijkheid, stralende luister). Als Jesaja dat verneemt, roept hij uit: Wee mij, want ik verga...(een man met onreine lippen en wonend temidden van een volk met onreine lippen). Hoe kan hij bestaan voor die majesteitelijke God?! Daarna roert een seraf met een gloeiende kool Jesaja’s mond aan en zegt, dat zijn misdaad van hem geweken is en zijn zonde verzoend. En zo kan Jesaja een door God gezondene zijn.¹

4. Waar zijn wij vol van? Van Gods heerlijkheid of van eigen heerlijkheid? We leven in een tijd van onbegrensde persoonsverheerlijking. Dat is niet alleen het geval in Noord Korea. Het is helaas ook vaak het geval in correlatieve relaties. Uiterlijke schoonheid, status en intellect geven iemand dan het aanzien waardoor hij/ zij indrukwekkend (een zwaargewicht) worden.

Ook in de christelijke religie, c.q. prediking spelen deze dingen soms de hoofdrol. Dan heet het: Je bent een parel in Gods hand; je mag er zijn. Dat roept hooggestemde gevoelens op. En daarbij sluit de muzikale (cultuur)wereld aan met drum en handgeklap. Weg is het arme zondarsevangelie. In plaats daarvan vindt er een naadloze aanpassing plaats bij de gevoelens van de moderne mens. Wat blijft er dan over van: de ganse wereld geef’ God eer? Het wordt hoog tijd, dat wij het weer gaan inleven, dat we in zonde ontvangen en geboren zijn en alleen in genade en door bekering en geloof kunnen gaan schitteren tot Gods eer. Eerst dan zijn we ook in staat om werkelijk missionair te zijn.

5. Zie verder teksten als Ex.22:29: U mag van Uw volheid/overvloed (opbrengst van de oogst) niets achterhouden in het geven van de eerstelingen. Zie ook: Num. 18:27 (= inhoud van de perskuip).

II. HET NIEUWE TESTAMENT

II.A. Het Griekse woord dat in het NT wordt gebruikt voor volheid is: *πλήρωμα*.

Dit woord betekent letterlijk: dat wat is of was gevuld; ook: waarmee een ding is gevuld; volheid, vervulling

II. A.a *Tekstgegevens/ korte omschrijvingen (volgens Trommius)*

- En uit Zijn volheid hebben wij allen ontvangen (Joh.1:16)
- Hoeveel temeer hun volheid (Rom.11:12)
- Totdat de volheid der heidenen zal ingegaan zijn (Rom.11:25)
- Zo is dan de liefde de vervulling van de wet (Rom. 13:10)
- En ik weet, dat ik, tot u komende, met volle zegen van het Evangelie van Christus komen zal (Rom.14:29)
- De aarde is des Heeren en de volheid derzelve (1 Kor.10:26, 28)

¹ De commentaar van Keil-Delitz (in E-Sword) zegt: ‘God is in Himself the *Holy One* (*kādōsh*), i.e., the separate One, beyond or above the world, true light, spotless purity, the perfect One. His *glory* (*Cābod*) is His manifested holiness, as Oetinger and Bengel express it, just as, on the other hand, His holiness is His veiled or hidden glory. The design of all the work of God is that His holiness should become universally manifest, or, what is the same thing, that His glory should become the fulness of the whole earth ([Isa 11:9](#); [Num 14:21](#); [Hab 2:14](#)).

- Maar wanneer de volheid des tijds gekomen is (Gal.4:4)
- In de bedeling van de volheid der tijden (Ef.1:10)
- Opdat gij vervuld wordt tot al de volheid Gods (Ef. 3:19)
- Van de grootte der volheid van Christus (Ef. 4:13)
- Dat in Hem al de volheid wonen zou (Kol.1:19)
- In Hem woont al de volheid der Godheid lichamelijk (Kol.2:9)

PS: de teksten van Rom.13:10 en 14:29 worden in de concordantie van Trommius genoemd bij de woorden vervulling en zegen.

II.A.b Samenvatting + toepassing

1. Soms komt het Griekse woord plèrooma in het NT voor in de zin van opvulsel; zo bijv. in Matth.9:16; Mark.2:21 waar we lezen over een nieuwe aangenaaid lap (opvulsel) die iets afscheurt van een oud kleet.

2 De aarde is des Heeren en de volheid derzelve (1 Kor. 10:26, 28). Zo hebben we het in het OT, o.a. in Ps. 24 gelezen: één machtig loflied op het scheppingswerk van de Heere, Zijn eigendom en ons als woonoord gegeven. De apostel Paulus trekt daaruit de conclusie, dat de mens dan ook een vrijmoedig gebruik mag maken van het geschapene. In de situatie van de Korinthiërs hield dat in, dat de gelovigen niet eerst angstvallig behoeften te onderzoeken, of het vlees dat ze bij de slager kochten of dat ze bij iemand thuis als gast voorgezet kregen, niet eerst in een afgodstempel aan een afgod was gewijd geweest en daardoor ontheiligd (niet kosjer) was. Iemand die in Christus Jezus gelooft, mag er met een vrij geweten gebruik van maken. Want de aarde is van de Heere met alles erop en eraan. Als ik er mijn naaste geen schade mee berokken, mag ik in alle vrijheid genieten van Gods goede gaven.

3. En dan het begrip volheid des tijds. In Gal. 4:4 lezen we: Maar wanneer de volheid des tijds gekomen is, heeft God Zijn Zoon uitgezonden, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet, opdat Hij degenen die onder de wet waren, verlossen zou en opdat wij de aanneming tot kinderen verkrijgen zouden. Met de komst van Jezus Christus kwam de tijd tot zijn voleinding. Daarmee was a.h.w. de barenstijd van een nieuwe bedeling, van het laatste der dagen aangebroken.

De Messias is gekomen, uitgerekend in een vergeethoek van de wereld. Toen de zandloper van het oude slaafse bestaan (onder het getob en onder de vloek van de wet) leeg was gelopen. Op de tijd door de Vader bepaald. God heeft Zijn Zoon uitgezonden. In Bethleem is het gebeurd. Er is een Kindeke geboren op aard'. Jezus is uit een vrouw geworden en daarmee geïdentificeerd met het menselijk bestaan. Een Joods Kind dat in alles Zijn broeders gelijk werd. Hij onderwierp Zich aan de wet. Hij heeft ook de vloekende kracht van die wet aan den lijve ondervonden. En zo is Hij het terrein van wet, zonde, vloek en dood binnengetreten om Verlosser van gevangenen te worden. Of - zoals Paulus eerder schreef - om een vloek voor ons te worden en ons van de vloek te bevrijden. Het is daardoor dat wij de aanneming (adoptie) tot kinderen verkrijgen. En is het dan nu voor u niet de hoogste tijd geworden om het slaafse juk van uw zondaarsbestaan vaarwel te zeggen en uw gerechtigheid voor God te vinden in het verzoenend sterven van uw Heiland?

4. De tijd is vol geworden. Met de komst van Christus. En in en met deze Christus is er ook nog een andere volheid gegeven.² In Kol.1:19 lezen we, dat het des Vaders welbehagen is geweest, dat in Hem al de volheid wonen zou. Het gaat in deze tekst niet zozeer over de volheid van God (zo in Kol.2:9). In Kol.1:19 betekent volheid zoveel als: Christus is de alles vervullende, de samenvatting van al het bestaande. Zo lezen we het ook in Ef. 1:10. In de bedeling van de volheid der tijden, m.a.w. als Christus weldra terugkomt, zal alles op één noemer staan, die van Hem, de Middelaar van schepping en verlossing. Alles is dan gerecapituleerd, zo staat het hier letterlijk: onder Hem als het Hoofd samengebracht.

Maar alles is dan ook nu reeds in Hem te vinden. Alles is tot hem te herleiden en met Hem in verband te brengen. Kijk om u heen, mensen.³ Van God wordt in het Oude Testament gezegd, dat Hij de aarde vervult en in Sion in het bijzonder glansrijk aanwezig is. Zo kan het ook van Christus gezegd worden, dat Hij de alles in allen vervullende is. Hij is het bezielend centrum van 't heelal. Alle dingen bestaan door Hem.

En zo is Hij blijvend thuis ('at home') in Zijn gemeente. Als de Koning en Vertegenwoordiger van de schepping door Zijn Woord en Geest. De 'scheepslanding' van het schip van de kerk. In Ef. 1:23 lezen we, dat de gemeente het 'plèrooma' (volheid) is van 'de alles in allen vervullende'. Christus vervult dus Zijn gemeente (= Zijn lichaam) met dit 'plèrooma'. In Hem is het bewijsstuk gegeven van het totale herstel van de kosmos. En de gemeente mag in deze bedeling van dit herstel (een nieuwe mensheid) de voorbode zijn.

Het zijn diepzinnige woorden die de apostel hier neerschrijft. Ons tot troost. Christus staat boven de machten. Dat staat vast. Hij is Heere en Meester in het heelal. In Hem kunt u dan ook alles vinden wat u voor het leven van alledag behoeft.

5. Kol.2:9 legt nog weer een ander accent. Daar zegt Paulus van Christus, dat in Hem al de volheid der Godheid lichamelijk woont. Hij is tot aan de randen gevuld met Zijn God-zijn. Ook in onze tijd – net als in Paulus' dagen - laten wij ons gemakkelijk op sleeptouw nemen door betoverende ideologieën die ons moeten helpen om te ontsnappen aan de heerschappij van moderne verslavende machten. We leven in een 'gestresste' maatschappij waarin de structuren (sociaal/ politiek/ economisch) totaal verziekt zijn, doordat de mens in zijn autonomie de maat van alle dingen is geworden.

En de mode, de massamedia, de wetenschap schijnen ons dan de rechte technieken aan te reiken voor een 'escape' uit die verworden 'spookachtige' wereld. Yoga, transcendente meditatie, horoscopen, spiritistische seances, het zwarte gat met zijn ondefinieerbare aantrekkingskrachten.

Maar geven al deze ontsnappingsclausules werkelijk enig soelaas? Kunnen ze leiden tot de ware zelfbeheersing? Er is slechts één remedie. Waarom u niet gehouden aan het enige redmiddel, Christus Jezus? Hij is de absolute Heere. En hebt u Hem niet door het geloof mogen aannemen (vs. 6)? Alles, ja werkelijk alles wat u nodig hebt is in Hem permanent voorhanden. Hij is het

² In het vervolg heb ik hoofdzakelijk weergegeven wat de lezer vinden kan in mijn behandeling van de Kolossenzenbrief (zie mijn website/ rubriek Exegetica – Kolossenzen)

³ Het Griekse zelfstandige naamwoord woord 'plèrooma'= volheid; het komt 5 x voor in de brieven aan Efeze en Kolossenzen; totaal even vaak als in de andere brieven van Paulus). In het NT komt het woord 'plèrooma' steeds in actieve zin voor (zo ook het part. 'vervullende' = dat wat vervult of vol(ledig) maakt). In het gewone spraakgebruik is 'plèrooma': dat wat een vaas, een bassin of een schip vult, dus: vulling. Het kan ook een lap zijn op een scheur van een kleed dat van dat kleed weer een geheel maakt. In Efeze en Kolossenzen is het steeds Christus die alle dingen vervult en zo inhoud geeft aan Zijn gemeente. In Kol.1:19 gaat het hierover. In Kol.2:9 gaat het over de volheid van God.

'antidotum' (tegengif) tegen elke dwaalleer. Hij is ook de norm, de toetssteen voor uw beoordeling van wat waarheid is.

In Kol. 2:9 schrijft Paulus, dat u in Christus Jezus de volheid van God kunt vinden. Als u een ontmoeting hebt met Christus, ontmoet u God in 'vol ornaat', God in Zijn totaliteit en God compleet. Zie hier is uw God! God voluit. Daar hoeft u verder niets achter te zoeken. En als u wat aan God te vragen hebt, loop er dan mee naar Jezus Christus toe, zoals zo velen dat vóór u deden, toen Hij onder Israël was.

Christus is volop God 'van huis uit'.⁴ Het vleesgeworden Woord heeft ons God geopenbaard. De enige dienenswaardige God heeft zijn vaste intrek genomen in Christus' lichamelijke existentie.⁵ Als u aanklopt bij Jezus Christus en Hij ontsluit Zijn hart voor u, dan maakt u kennis met God. In Christus Jezus komt u thuis bij God. Hier wordt Zijn heil verkregen en het leven tot in eeuwigheid.

6. En dan wordt er in het NT ook nog op een andere manier gesproken over de volheid van Christus. Hij bevat een volheid waaruit wij alles kunnen ontvangen wat nodig is om mee te leven en te sterven. Zo lezen we het in Joh.1:16: En uit Zijn volheid hebben wij allen ontvangen, ook genade voor genade. In Hem kunnen wij alles vinden wat nodig is om mee voor God te bestaan. Genade en nog eens genade U bent bij Hem aan het hoogste, het beste adres. Als u bij Christus aanklopt, ontsluit God Zelf Zijn eeuwig Vaderhart voor u.

En wat is dat dan voor een volheid? Het is een volheid van genade. Dat woordje 'genade' komt tweemaal in Joh.1:16 voor (twee van de vier keren; alleen in de zogenaamde proloog van het Evangelie naar Johannes; 1:14, 16, 17). Maar overigens is heel het Woord van God ervan doorstroomd. Het is een 'evangelisch trefwoord'. Als wij genade ontvangen, vergaat het ons zoals het iemand vergaat die in zijn gevangenis op zijn executie zit te wachten. Elk moment kan de gevangenisdeur opengaan en zijn laatste uur geslagen zijn. En dan opeens komt hem iemand vertellen, dat hij naar huis mag. Hij heeft gratie gekregen. Is dat niet de grootste verrassing die een mens te beurt kan vallen?

Genade voor genade. De ene genade na de andere. Over genade is eigenlijk niet in het enkelvoud te spreken. Genade ontvangt een mens in het meervoud: genade en nog eens genade; eens voor het eerst en dan altijd weer opnieuw; één voortdurende opeenstapeling van Gods gunstbewijzen. Dat is om van te duizelen. Steeds nieuwe blijken van Zijn gunst: vrede voor ons verontrust gemoed, kracht om heilig voor God te leven, genade om blijmoedig het levenskruis te dragen achter de Heere Jezus aan, zonder gemopper. 'Mijn genade is u genoeg

⁴ Gr. 'pas to plèrooma tès theotètos'. Gr. 'theotès' (alleen hier in het NT) = Godheid; dat is het wezen van het God-zijn (lat.'deitas'), in onderscheiding van Gr. 'theiotès' (lat. 'divinitas') = goddelijkheid, kwaliteiten van God; vgl. Rom.1:20. William Hendriksen, *a.w.* p.111 schrijft: 'He is referring to the Son's complete equality of essence with the Father and the holy Spirit, his *consubstantiality*, not his *similarity*'. In Nicea is terecht de dwaling van Arius afgewezen, dat Jezus Christus 'homoi-oesios' (van een gelijk wezen als God) en niet 'homo-oesios' (van hetzelfde wezen als Hij) zou zijn.

⁵ Gr. 'katoikeoo' = inwonen. Dit ligt in de lijn van wat het OT getuigt omtrent het inwonen van de volheid van God in hemel en op de aarde (Ps.104:24; Jes.6:3; Jer.23:24) en in het bijzonder onder Israël, in de tempel. Over het tijdstip waarop deze inwoning in Jezus' menselijke existentie begon, wordt in Kol.1:9 niet gesproken; ze is een Goddelijk feit in Zijn menselijke existentie. Er wordt hier van God uit naar Christus Jezus toe gedacht en niet omgekeerd. Van een soort adoptie-christologie (bij de doop of bij de opstanding van Christus) is dan ook nergens in het NT sprake. Zo ook G. Sevenster, *De Christologie van het Nieuwe Testament*, Amsterdam 1948/2; blz. 341vv. Hij schrijft: 'In werkelijkheid komt het adoptiaanse type van Christologie in het Nieuwe Testament nergens voor'.

en Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht.' Ook genade om in het bedienen van het Evangelie zelf gevoed te worden.

Hoe treffend wordt dat laatste onder woorden gebracht in Mark. 6:43 en 8:20 waar we lezen over 12, resp. 7 korven met brokken die over zijn gebleven, nadat de menigte door Jezus gespijzigd is met brood en vis. Deze restanten heten hier een volheid (12/ 7 volle manden). Het zijn brokken die niet in de vuilnisbak worden gegooid. Ze blijven ook niet op het grasveld liggen voor de vogels. Voor wie zijn die brokken dan wel? Spurgeon maakt in zijn preek over het wonder der broden op dit punt een toepassing op de dienaren van het Evangelie. Als de menigte is verzadigd, behoeven de uitdelers van het brood niets tekort te komen. 'Hij gaf de spijze voor de vijfduizend, en de twaalf korven voor degenen, die hen hadden bediend, zodat niemand ontevreden van daar behoefde te gaan...; ook de dienaren ontvingen ruimschoots hun deel.'

De apostel Paulus schrijft in feite ook iets soortgelijks, wanneer hij in Ef. 3:17-19 zijn gebed voor de lezers van zijn brief onder woorden brengt. Hij zit er dringend om verlegen bij God, dat zij totaal door het geloof en de liefde in beslag worden genomen en door het kennen van Christus vervuld mogen worden tot al de volheid Gods. We kunnen ook zeggen: vervuld worden met het totaal van alles wat God in Zijn gunnend en gevend Wezen voor zondaren wil zijn in Christus, dus tot een (gezamenlijk) meer en meer komen tot de volle geloofskennis van Gods Zoon; geloofskennis als een existentiële kennis die steeds meer en dieper wordt, tot de hoogtemaat van de volheid van Christus. (Ef.4:13).

7. En dan nog een tweetal teksten waarin ook over een volheid wordt gesproken. U kunt ze vinden in Rom. 11. In vs.12 schrijft Paulus over de volheid van Israël. In de vs.1-11 heeft hij betuigd, dat de Israëlieten het er slecht hebben afgebracht. Hij heeft geschreven over hun val, verharding en verblindings. Zij zijn bevangen geweest met een geest van diepe slaap. Maar dwars daardoor heen heeft God Zijn hoogheilig plan uitgevoerd. Israëls ongeloof is niet het laatste. Israëls val is niet het einde. Het is slechts tussenspel. Het is middel in Gods hand om de zaligheid de deur uit te krijgen. Daardoor kon het heerlijk Evangelie de heidenwereld in en zo kon Israël jaloers worden.

Maar als dan de val van Israël (hun struikeling en achterop komen) voor de heidenen rijkdom betekent (zij zijn daardoor immers aan de beurt gekomen voor het volle Evangelie), hoeveel te meer zal dan Israëls volheid rijkdom betekenen. Israël zal niet langer alsmaar minder worden. Het zal weer op volle kracht komen, tot volheid. Dat wil zeggen, dat het na de heidenen opnieuw een beurt krijgt. Het gaat zich wenden tot zijn Messias en zal daardoor ten volle deel krijgen aan de zaligheid. ⁶

Daarover schrijft de apostel in feite ook in vs.25. De verharding is voor een deel en deeltijds over Israël gekomen, totdat de volheid der heidenen zal ingegaan zijn. Welk een machtig geheimenis. Eerst moet de volheid der heidenen zijn ingegaan. Eerst moet er een introductie van de volkeren zijn in het Koninkrijk van God. Het volle getal van allen die door Gods verkiezende genade uit de wereld gered zullen worden. Het woord 'volheid' duidt niet slechts op een groot getal, maar vooral ook op het tot zijn bestemming komen van Gods raad inzake de toebrengring van de volkeren. Het is hier als met een ballon die vol geblazen wordt, totdat hij op volle spanning is gekomen.

⁶ Het woord volheid staat tegenover 'vermindering'. En betekent dat laatste woord nederlaag, achterop komen, dan betekent volheid hier: weer op volle kracht komen (ook in getalsterkte).

En zo (langs deze weg; daarna) zal gans Israël zalig worden. Aldus vs. 26.⁷ Het gaat hier natuurlijk over hetzelfde Israël als in vs. 25 en niet over een soort geestelijk Israël (een geheel van alle gelovigen bij elkaar, zowel uit de heidenen als uit Israël). Gans Israël is een uitdrukking die parallel loopt met volheid der heidenen. Derhalve betekent die uitdrukking: de volle oogst en dan nu van Israël. Israël zal weer een volk op niveau worden. De achterstand wordt ingehaald. Er komt een geestelijke vernieuwing die geheel Israël, Israël als volk zal raken. De Kanttekeningen van de Statenvertaling zeggen heel verrassend en treffend, dat het hier dus niet over enige weinigen, maar over een zeer grote menigte gaat 'en gelijk als de ganse Joodse natie'. 'Komen zal uit Sion (in Jesaja die Paulus citeert staat: tot Sion) de Redder'. En wat zal Hij doen? 'Hij zal Jakob van zijn goddeloosheden bevrijden'. 'Hij zal hun zonden wegnemen. Naar Gods trouwverbond met Zijn volk. Aangaande de verkiezing (bezien vanuit Gods verkiezend handelen met dit volk) zijn zij beminden om der vaderen wil.

8. En dan nog enkele teksten uit de hoofdstukken 13 en 15 van de brief aan de Romeinen. In Rom. 13:8vv gaat het over de liefde. Niemand moet denken, dat in de brief aan Rome waarin zo helder en onomstotelijk de rechtvaardiging van de goddeloze aan de orde komt, de wet aan de kant gaat. Integendeel. Vooral in het slot van deze brief wordt ons de liefde aanprezen als de vervulling van de wet; zie ook vs. 8. 'Heere, wat wilt Gij, dat ik doen zal.' In de liefde waarover het hier gaat, wordt de wet vervuld. Daarin komen uitgerekend Gods geboden een voor een en alle tezamen tot hun bestemming en worden gerealiseerd. Zo komen Gods geboden overeind in ons dagelijks leven. Zo krijgen zij handen en voeten.

En dan tenslotte Rom. 15:29, waar Paulus schrijft, dat hij, als hij naar Rome denkt te komen, met volle zegen van het Evangelie van Christus komt. Niet met lege handen, maar met het kruisevangelie dat tevens de goede boodschap van de opstanding is. Het schip met de scheepslading van het Evangelie heeft de vlag hoog in top. Hier is sprake van een volheid van Evangeliezegen, het volle Evangelie. Er is geen woord Frans bij. Er is een volheid in opgesloten. Niets erbij en niets eraf. Gezegend de mens die dit Evangelie mag omhelzen tot zijn eeuwig behoud.⁸

⁷ Gans Israël (pas Israël) zal zalig worden, wanneer het 'plèroma' der heidenen zal zijn ingegaan. Het is dus een eindgebeuren. Dat het woord 'alzo' in vs.26 nagenoeg de betekenis van 'daarna' kan hebben, ziet men b.v. in Hand. 17 : 33; 20 : 11; 27 : 17. In ISBE (woordenboek E-Sword s.v. 'fullness' lezen we: The "fullness" of Israel here refers to their being, as a nation, received by God to a participation in all the benefits of Christ's salvation. [Rom_11:25](#), "A hardening ... hath befallen Israel, until the fullness of the Gentiles be come in."

⁸ In deze voordracht is gebruik gemaakt van 1. Gesenius' *Hebr. und Aram. Handwörterbuch*; 16^e Aufl. 1915, s.v. maalo' ; 2. Trommius' *concordantie*, s.v. volheid 3. Robertson's Word Pictures in Bible Works; 4. In E-sword (comm.van M.Henri en Keil-Delitz); 5 G. Sevenster, *De Christologie van het Nieuwe Testament*, Amsterdam 1948/2. 6. Verschillende commentaren.